

К.е.н., Грузіна І.А.

Харківський національний економічний університет, Україна

Особливості умов функціонування сучасного підприємства

Діяльність окремих людей, колективів та підприємств сьогодні все більше залежить від їхньої інформованості, можливості використовувати наявну інформацію у процесі пошуку ефективних рішень. Формування глобальних інформаційних мереж та систем, досягнення інформатики та обчислювальної техніки, розвиток інноваційних технологій зумовлюють зростання питомої ваги інформаційного сектору економіки, що впливає на життя суспільства. Трансформується ставлення до бізнесу, системи управління підприємством, методи прийняття рішень, змінюються економічні умови, чіткішою стає залежність національного розвитку від стану інформаційних ресурсів. Відбувається становлення глобальної інформаційної індустрії, яка характеризується підвищенням ролі знань та інформації в економічному розвитку, розвитком виробництва технічних засобів, ускладненням соціального, економічного й політичного життя. Розвиток галузі комп'ютерної техніки та інформаційних технологій стали причиною остаточного переходу від індустріального до інформаційного суспільства, названого дослідниками інформатизацією [3, 4, 6, 8, 15].

Метою статті є дослідження тенденцій у зовнішньому середовищі, що безпосередньо впливають на діяльність сучасного підприємства, обумовлюють вибір методів управління ним.

Багато аспектів інформатизації нашли своє вирішення у літературі [1, 5, 9], дослідження науковців сприяли економічному осмисленню інформатизації та пов'язаних з цим змін в економіці. Однак, деякі питання щодо оцінки впливу даного процесу на економічне зростання, його можливості провокувати якісні структурні зміни в економіці та необхідність трансформації існуючих підходів до управління підприємством, знаходять відображення у гострих дискусіях,

вимагають уточнення теоретичних основ поняття і практичних підходів до її впровадження в економічну систему країни, регіону, підприємства.

Враховуючи результати нових досліджень, доцільно розглядати інформатизацію як процес задоволення інформаційної потреби, що виникає внаслідок необхідності вирішення актуальних завдань суспільства та економіки, на основі створення, розвитку та використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Впровадження нової техніки та інноваційних технологій позначається на характері, умовах, організації праці, змінюючи форми і масштаби зайнятості та безробіття. Нове покоління засобів зв'язку і предметів праці, форм організації праці та управління змінили розуміння сутності підприємства, галузі, продуктивної праці, оновлення громадських структур та інститутів трансформували відносини власності, механізми регулювання виробництва і розподілу національного багатства. Перехід до нового типу виробництва, орієнтованого на створення високоякісного продукту для індивідуалізованого попиту, інтенсифікація інформаційних процесів безпосередньо впливають на національну економіку, змінюють місце України у світовому господарстві, роблять необхідним сприйняття міжнародного досвіду науково-технічного розвитку. Наслідком інформаційної революції стало зростання інформатизації праці, інформаційної місткості галузей і виробництв, створених благ. Чіткішою є залежність між результатами функціонування підприємств та їх вільним доступом до глобальної інформації, можливостями ефективного електронного обміну даними. Інформаційні технології стають основою стратегічного розвитку країн, принципи вільного розповсюдження телекомунікацій знаходять відображення у стратегічних рішеннях міжнародних організацій.

Однак, інформатизація, надаючи незаперечні блага, призводить до зростання проблем суспільства та економіки, пов'язаних з її прискоренням. Неоднозначний вплив на соціальне, політичне та економічне життя суспільства вимагає наукового аналізу, уточнення категоріального апарату інформатизації, його доповнення новими поняттями з метою удосконалення теоретико-методологічного підґрунтя інформаційних процесів, розробки інноваційних інформаційних

технологій, відповідних вимогам сучасного українського суспільства.

Зміна характеру взаємодії фізичних осіб та підприємств, трансформація їхнього ставлення до бізнесу, необхідність формування нового підходу до вирішення найважливіших задач стійкого розвитку економічних систем, призвело до появи у літературних джерелах [12, 13, 15,] поняття «інформатизація економіки», під яким слід розуміти процес становлення та розвитку інформаційного бізнесу, що передбачає виробництво специфічного економічного блага – інформаційних продуктів та послуг, систем й технологій, їхнє залучення в економічний оборот та формування і розвиток на підставі цього особливого виду ринку – інформаційного, що означає систему економічних взаємовідносин, які виникають з приводу купівлі, продажу та обміну інформаційними продуктами або надання інформаційних послуг. Правильне розуміння структури та інфраструктури інформаційного ринку, його об'єктів та суб'єктів, умов ефективного функціонування є міцним підґрунтям для аналізу й оптимізації діяльності підприємства, планування його стратегії і тактики.

Як вже було зазначено, процес інформатизації, що зумовлює трансформацію бізнес-середовища, впливає на організацію роботи підприємств, органів державної влади і окремих людей, є джерелом не тільки позитивних наслідків [2, 3, 8, 11-15]. Так, прискорення переходу до інформаційного суспільства, що обумовлює зростання рівня доходу та добробуту висококваліфікованих фахівців, підвищення якості життя суспільства, може призвести до скорочення зайнятості у промисловості, класового поділу суспільства на базі інтелектуального рівня людини, ускладнення процесу управління ним та прогнозування його розвитку. Можливість миттєвого підключення до глобальної інформаційної системи, що забезпечує розширену участь людини у суспільному житті, надає доступ до надійних інформаційних джерел, скорочує обсяги рутинної роботи може одночасно посилити контроль дій людини, обумовити її соціальну ізольованість та замкнутість [15]. Переміщення окремих державних функцій у галузь інформаційного середовища з одного боку прискорює вирішення актуальних соціальних, політичних та

економічних проблем, з іншого – призводить до часткової втрати контролю над виконанням окремих функцій, ускладнення процедур адміністративного та державного регулювання [10]. Поширення зони «Інтернет» та впровадження технологій нової якості, що обумовлює підвищення ефективності комунікації, може стати причиною відкритої боротьби суб'єктів політики за кіберпростір, за освіченого, інтелектуального прихильника. Впровадження в діяльність сучасних підприємств новітніх досягнень техніки та технології, що сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень, компетентності робітників, зникненню часових та просторових бар'єрів у використанні робочої сили, одночасно провокує декваліфікацію робітників через автоматичне виконання певних функцій, зниження конкурентних позицій підприємств через відсутність можливості впровадження інноваційних розробок у традиційну діяльність, підвищення трудомісткості процесу управління підприємством. Використання інформації як якісно нового виробничого ресурсу, що підвищує значущість сфери послуг, інформаційного сектору, економіки знань [15], обумовлює відносну незалежність економічного зростання та інвестиційної активності, іноді унеможливорює оцінку витрат на виробництво продукту інтелектуальної праці, ускладнює економічне життя через сильну залежність фінансової системи країни від інформаційної сфери [16]. Зазначені негативні наслідки за умови їхнього ігнорування можуть призвести до серйозних проблем. Однак, на даний час в Україні існують необхідні умови для комплексного та ефективного вирішення зазначених протиріч, прискореного розвитку інформаційного суспільства. Наявність висококваліфікованих кадрів, потужного наукового потенціалу сприяють активізації процесів на вітчизняному ІТ-ринку та відповідному зростанню його прибутковості, прискоренню темпів приросту інформаційно-комунікаційних технологій [2, 15]. Національна політика спрямована на перехід до пріоритетного науково-технічного та інноваційного розвитку, формування сприятливих економічних умов для розвитку інформаційного середовища, створення загальнодоступної інформаційної інфраструктури, нарощування електронних інформаційних ресурсів, мотивацію

впровадження та використання інформаційно-комунікаційних технологій шляхом удосконалення податкового законодавства, забезпечення інформаційної безпеки [7]. Отже, проблеми, що стримували б вільний розвиток інформаційного суспільства можуть бути успішно подолані [17], але прискорені зміни майже в усіх сферах суспільного життя потребують їх постійного наукового дослідження з метою формування адекватного теоретичного та концептуального забезпечення інформаційного розвитку як однієї з найважливіших умов формування повноцінного інформаційного суспільства.

Література:

1. Баранчеев В. П. Управление знаниями в инновационной сфере: учебник / В.П. Баранчеев. – М.: ООО «Благовест-В», 2007. – 272 с.
2. Винарик Л. С. Информатизация в аспекте социальной трансформации общества: монография / Л. С. Винарик. – Донецк: ИЭП НАН Украины, 2004. – 272 с.
3. Винарик Л. С., Щедрин А. Н., Васильева Н. Ф. Информационная экономика: становление, развитие, проблемы / НАН Украины Ин-т ікономики пром-сти. – Донецк, 2002. – 312 с.
4. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О. Г. Білорус, Д. Г. Лук'яненко та ін.; Керівник авт. колективу і наук. ред. О. Г. Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
5. Денисов Ю. Д. Информационные ресурсы в экономике / Ю. Д. Денисов. – М.: Наука, 1992. – 192 с.
6. Заболотский В. К. Новые информационные технологи и экономика // Проблемы информатизации. – 2000. – №4. – С. 8-12.
7. Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» // Урядовий кур'єр. – 11.01.08. – №5.
8. Ивин Л. Н. Информационная экономика / Л. Н. Ивин, В. М. Куклин. – Харьков: Изд. Кроссруд, 2005. – 436 с.

9. Информатизация бизнеса: концепции, технологии, системы / А. М. Карминский, С. А. Карминский, В. П. Нестеров, Б. В. Черников; под ред. А. М. Карминского. – М.: Финансы и статистика, 2004. – 624 с.
10. Информационный бюллетень Microsoft [Электронный ресурс] // Государственная стратегия перехода к информационной экономике. – Режим доступа: <http://www.microsoft.com/rus/government>.
11. Інформаційні системи і технології в економіці / за ред. В.С. Пономаренка. – К.: Вид. центр «Академія», 2002. – 530 с.
12. Концептуальні засади менеджменту в інформаційній економіці: монографія / Т. І. Лепейко, О. І. Пушкар, О. М. Миронова та ін.; за заг. ред. д.е.н., проф. Лепейко Т. І. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2010. – 252 с.
13. Лепейко Т. І. Основи інформаційної економіки: навчальний посібник / Лепейко Т. І., Мазоренко О. В. – Х.: Вид. ХНЕУ, 2012. – 136 с.
14. Пушкар А. И. Стратегическое управление развитием электронного бизнеса и информационных ресурсов предприятия (модели, стратегии, механизмы): научное издание / А. И. Пушкар, Е. Н. Грабовский, Е. В. Пономаренко. – Х.: Изд. ХНЭУ, 2005. – 480 с.,
15. Социально-экономические проблемы информационного общества / В. М. Геец, В. Г. Кремень, В. П. Семиноженко и др.; под ред. д.э.н., проф. Л. Г. Мельник. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2005. – 430 с.
16. Стрелец И. А. Новая экономика и информационные технологии / И. А. Стрелец. – М.: Издательство «Экзамен», 2003. – 256 с.
17. Субтельний О. Україна: історія. – К.: Либідь, 1994. – 456 с.